

Uitvoeringsprogramma Klimaat 2017-2020

(UPK 2017-2020)

Slim samenwerken aan een CO₂-neutraal
en klimaatbestendig Breda

Gemeente Breda

Slim samenwerken aan een CO₂-neutraal- en klimaatbestendig Breda.

De gemeente Breda heeft de ambitie om in 2044 Klimaat (CO₂)-neutraal zijn. Vanaf 2050 is de stad ook klimaatbestendig. Dus minder stenen, meer groen en ruimte voor wateropvang. Dat is niet alleen een ambitie, maar het is noodzakelijk voor een leefbare stad nu en in de toekomst! Dat lukt alleen met de medewerking van alle Bredanaars.

Klimaatadaptatie en klimaatbestendigheid

Het klimaat verandert. De gemiddelde temperatuur stijgt wereldwijd. De zeespiegel stijgt en de seizoenen worden verstoord. Breda krijgt te maken met zachte winters en hete zomers. Bovendien nemen de weersextremen toe, zoals hevige regenval, hardere stormen en langere periodes van droogte en hitte. Dit heeft consequenties voor de leefomgeving en de openbare ruimte. We moeten samen oplossingen vinden om extreme buien op te vangen en de negatieve effecten van hitte en droogte te beperken.

De uitdaging waar we voor staan is immens en houdt niet op bij de gemeentegrenzen. Een duurzaam Breda gaat iedereen aan; iedereen is betrokken.

We hebben daarom ondernemers, organisaties, ondernemende bewoners en onderwijs- instellingen van binnen én buiten Breda opgeroepen om samen (met ons) Breda duurzamer te maken. Veel personen en partijen hebben deze uitdaging opgepakt en ideeën en project- voorstellen ingediend. Met als resultaat het Uitvoeringsprogramma Klimaat 2017 - 2020.

Klimaat (CO₂)-neutraal wil zeggen dat we eerst de CO₂ van het totale energieverbruik in de stad verminderen tot tenminste 50% van het huidige verbruik. De resterende energiebehoefte wordt dan lokaal en door duurzame energiebronnen als wind- molens en zonnepanelen opgewekt. Daarnaast brengen we de CO₂ uitstoot door het verkeer tot een minimum terug door het stimuleren van elektrisch rijden. De dan nog overgebleven CO₂-uitstoot wordt gecompenseerd door onder meer bosaanplant.

De afgelopen jaren hebben we al veel kleine en grotere stappen in de goede richting gezet en zijn diverse projecten gerealiseerd.

Met de projecten in dit Uitvoeringsprogramma Klimaat verwachten we (opnieuw) belangrijke stappen te zetten op weg naar een CO₂-neutrale, klimaatbestendige stad door:

- verdere verduurzaming van woningen: door particulieren, corporaties en private verhuurders
- versnelling van de verduurzaming van de energie-infrastructuur, bijvoorbeeld het stadsverwarmingsnet of ondergrondse oplaadmodules voor elektrische auto's
- benutten van grootschalige duurzame energieopwekking: wind-, zon-, bodemenergie én energieopslag
- verkennen van het ontwikkelen van locaties en technieken voor opslag van duurzame energie;
- klimaatadaptatie: maatregelen om de gevolgen van klimaatverandering zoals extreme droogte of extreme regenval tegen te gaan.
- aandacht voor energiebesparing en verduurzaming van bedrijven: aanpak per individueel bedrijf, branche en bedrijventerrein
- slimme mobiliteit; faciliteren en stimuleren gebruik schone brandstoffen.

Samen met u

Dit kunnen en willen we niet alleen. Verduurzaming, energietransitie en klimaatverandering zijn opgaven van en voor iedereen. Het is ook dynamisch en continue in beweging. Daarom zijn we steeds op zoek naar nieuwe ideeën en voorstellen. De oproep aan u om mee te doen blijft dus onverminderd van kracht. We inspireren, stimuleren, faciliteren en verbinden mensen en ideeën. We verstrekken of organiseren kennis, delen ervaringen en successen.

Via www.breda.nl houden wij u op de hoogte.

We laten u graag zien hoe u gebruik kunt maken van de beschikbare gelden vanuit het Uitvoeringsprogramma Klimaat (UPK) of van een lening uit het Bredase Klimaatfonds. Zo nodig kunnen we uw plannen en ideeën samen uitwerken of opschalen. Hiertoe organiseert de gemeente Breda jaarlijks bijeenkomsten en presentaties van initiatieven.

Voor sommige opgaven ligt er een duidelijke rol bij de (gemeentelijke) overheid. Bijvoorbeeld bij de verduurzaming van het stadsverwarmingsnet, de windmolens langs de A16, het onderzoek naar de toepassing van aardwarmte en het klimaatbestendig maken van de openbare ruimte.

Plannen beoordelen

Om het beschikbare geld zo goed mogelijk in te zetten, laten we alle voorstellen door een onafhankelijk deskundige beoordelen op kwaliteit en CO₂-winst. Daarbij maken we gebruik van een toetsingskader. Uiteraard checken we elk projectvoorstel of dit voldoet aan het landelijke en gemeentelijke beleid. Ook kijken we naar een evenwichtige verdeling over alle thema's en natuurlijk naar de beschikbare middelen. Daarnaast kijken we of uw project overlap vertoont met andere projecten. Waar mogelijk willen we deze dan met elkaar verbinden.

Uitvoeringsprogramma Klimaat (UPK) 2017-2020

De gemeente Breda nodigt u uit om samen te werken aan een CO₂-neutrale en klimaat- bestendige stad. Hier vindt u een overzicht van alle thema's in het UPK, waar alle klimaat-projecten in zijn ondergebracht.

Thema Duurzame overheid

De gemeente geeft zelf vorm aan klimaatmaatregelen als eigenaar en beheerder van veel gebouwen, zoals de gemeentelijke kantoren, maar ook wijkgebouwen, openbare gebouwen en sportaccommodaties. Tot en met 2025 investeren we ruim € 18 miljoen in het verduur- zamen van gemeentelijke gebouwen.

Denk daarbij aan isolatie, het vervangen van cv-ketels en het aanbrengen van ledverlichting. Op enkele gebouwen komen zonnepanelen, zodat zij een deel van hun stroom zelf kunnen opwekken. Ook de straatverlichting in de stad vervangen we door ledverlichting.

Thema Duurzame energie

De verduurzamingsopgave is zodanig groot dat het alleen inzetten op zonne-energie of alleen windmolens niet voldoende is. Zonneparken nemen veel ruimte in; windmolens zijn niet op elke plaats mogelijk. Alle opties zullen zoveel mogelijk ontwikkeld moeten worden. Ook de mogelijkheden van de toepassing van (diepe) aardwarmte worden onderzocht en benut.

De elektriciteit van 40.000 zonnepanelen is ongeveer gelijk aan die van 1 windmolen (3MW), genoeg voor het elektriciteitsgebruik van circa 2.000 huishoudens.

Windenergie

In samenwerking met verschillende partijen in de stad hebben we windmolenpark Hazeldonk

gerealiseerd. De windmolens zijn deels gefinancierd via crowdfunding. De windmolens voorzien 6.000 Bredase huishoudens van energie. Een aanzienlijk deel van de winst van het windpark komt jaarlijks in het Klimaatfonds, waarmee we nieuwe duurzame projecten in de stad financieren. Samen met de provincie en de andere gemeenten langs de A16 is een procedure opgestart voor de realisatie van 30 tot 40 windmolens langs de Rijksweg A16. Met een deel van de opbrengst kunnen weer meer investeringen in duurzame energie worden gestimuleerd.

Zonne-energie

Een bewonersinitiatief heeft, in samenwerking met andere partijen, geleid tot de realisatie van de ZonneWIJde bij Steenakker. Hier staan 7.000 zonnepanelen die voor een groot deel zijn gefinancierd door bewoners. Daarmee voorzien ze deels, goedkoop en duurzaam, in hun eigen elektriciteitsgebruik. De toepassing van zonne-energie blijven we ook in de toekomst stimuleren. Nieuwe initiatieven voor zonneweiden passen we waar mogelijk ruimtelijk in.

We ondersteunen lokale bedrijven bij het aanvragen van rijkssubsidie voor grootschalige zonne-energieprojecten op daken.

(Rest)warmte en bodemenergie

Het Stadsverwarmingsnet wordt op dit moment gevoed met restwarmte vanuit de Amer (kolen) centrale. Naar verwachting gaat deze centrale in 2024 dicht. Op dit moment onderzoeken we duurzame alternatieven zoals de toepassing van restwarmte van de afvalverbranding en industrie of van (diepe) aardwarmte.

Thema Schone en zuinige mobiliteit

Van de CO₂ opgave ligt zo'n 30% bij mobiliteit en dat terwijl de mobiliteit in Breda blijft groeien. Breda kiest ervoor om deze groei zo veel mogelijk op te vangen met duurzame mobiliteit. Daarom investeren we fors in stedelijke snelfietsroutes, hoogwaardig openbaar vervoer en robuuste stedelijke auto-verkeersassen.

We verkennen nieuwe mogelijkheden van slimme mobiliteit, zoals het opzetten van een investeringsimpuls voor 'smart mobility' in het bedrijfsleven.

Samen met de stad kijken we wat er nog meer voor de fiets(gebruikers) kan worden gedaan. In navolging van het (bewonersinitiatief) Buurtauto willen we samen met Bredase bedrijven elektrische wijk-deelauto's aanbieden.

Thema Gebouwde omgeving

Met name in de bestaande woningbouw is nog veel CO₂ winst te halen. Door isolatiemaat- regelen kan het energieverbruik verminderen. Door te investeren in zonnepanelen en warmtepompen wordt de benodigde (rest) energie duurzaam opgewekt zodat de CO₂ uitstoot minimaal wordt. Samen met onder andere woningcorporaties werken we aan zogenoemde Nul-op-de-Meter woningen; de verbruikte energie is daar minimaal gelijk aan de opgewekte energie. Door slimme financieringsconstructies leiden dergelijke investeringen niet tot méér woonlasten.

Aardgas past niet in een energieneutraal Breda. Nieuwe wijken in de stad worden al jaren overwegend gasloos gebouwd, zoals Kroeten, Nieuw Wolfslaar, Waterdonken en Bouverijen. In de bestaande bouw worden gasleidingen vanwege de veiligheid iedere veertig jaar vervangen. Op dat moment moeten er goede alternatieven aanwezig zijn. Zo kan men eenvoudig overstappen op een duurzaam alternatief. Gedacht kan worden aan uitbreiding van het warmtenet of all-electric systemen. Dat vraagt om een goede voorbereiding, bewustwording en goede communicatie in een vroeg stadium van de planuitvoering.

Thema Duurzaam ondernemen

Als eerste wil de gemeente graag dat bedrijven het voortouw nemen en méér doen dan alleen het wettelijk vereiste. Daarvoor bieden we professionele workshops aan. Ook laten we goede voorbeelden zien. Verder stimuleren we met partners in de stad bedrijvenverenigingen om collectief maatregelen te nemen. Bedrijven moeten zich houden aan landelijke regel- geving op het gebied van duurzaamheid en energie. Ze zijn verplicht om bepaalde energie- maatregelen te nemen. Tot 2020 intensiveren we, samen met de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB), het toezicht bij bedrijven, zodat zij deze maatregelen ook daadwerkelijk treffen.

Samen met organisatoren hebben we ook de evenementen verduurzaamd. Dan gaat het over het scheiden van afval maar ook over het realiseren van voldoende stroompunten. Dan kan het gebruik van dieselaggregaten tot een minimum beperkt worden. Via bedrijvenplatforms , willen we meer bedrijven verleiden om energie te besparen, energie zelf op te wekken en kennis te delen.

Thema Klimaatadaptatie

Het klimaat verandert, niet alleen in de toekomst maar het is nu al merkbaar; klimaat- verandering is één van de grootste opgaven waar we voor staan. De Bredase ambitie is om de stad klimaatbestendig te maken voor bewoners en bezoekers.

De Bredase benadering is niet gericht op reguleren, normeren en verplichten, maar juist op het koppelen van thema's en agenda's, faciliteren, stimuleren en verleiden om net even anders te denken en te handelen.

Dit kunnen en willen we niet alleen doen maar juist samen met bewoners, bedrijven en onderwijs.

Bij ingrepen in de openbare ruimte houden we rekening met de klimaatverandering. (School) pleinen willen we zoveel als mogelijk in overleg met gebruikers en omwonenden vergroenen. We brengen de kwetsbare gebieden in beeld en werken samen met waterschap Brabantse Delta aan 'droge voeten'. We stimuleren de toepassing van groene daken door de Regeling Groene Daken. Zo wordt de stad klimaatbestendig maar ook aantrekkelijker. Dat geeft ook weer een impuls aan de (circulaire) economie.

Heeft u zelf goede ideeën? Laat het ons weten via energiekbreda@breda.nl!

Nieuwe activiteiten en bijeenkomsten worden aangekondigd via <https://www.facebook.com/groups/energiekbreda/>

Bijlagen

- Projectenoverzicht UPK 2017
- Projectenboek

